

Tehtävien vastaukset, luku 5

1. Käsitteitä

Miten liittyvät toisiinsa

a. konurbaatio ja megalopoli

Konurbaatio ja megalopoli ovat molemmat usean kaupungin yhteen kasvamisen tuloksena syntyneitä laajoja kaupunkialueita. Megalopolin edellytyksenä on, että yhteen kasvaneet kaupungit ovat miljoonakaupunkeja.

b. taajama ja haja-asutusalue

Taajama on asutuksen keskittymä, jossa asuu vähintään 200 asukasta ja rakennusten väliset etäisyydet toisistaan ovat enintään 200 metriä. Haja-asutusalueet ovat taajamien ulkopuolella olevaa aluetta.

c. keskus, vaikutusalue ja nodaalialue

Keskus on paikka, jonne on keskittynyt palveluita. Vaikutusalue on se keskuksen ympärillä oleva alue, joka on vuorovaikutuksessa keskuksen kanssa. Keskus ja vaikutusalue yhdessä muodostavat nodaalialueen.

d. ydin ja periferia?

Ydinalueet ovat alueita, jotka ovat kaupungistuneita, teollistuneita ja tiheään asuttuja. Periferia taas ovat yleensä harvaan asuttuja alueita, joilla taloudellinen toiminta on vähäisempää kuin ydinalueilla.

2. Oma sijaintisi

a. Mitä kaupunkimaisia ja mitä maaseutumaisia piirteitä omaan asuinympäristöösi liittyy?

b. Minkä keskusten vaikutusalueella asut?

c. Asutko ydinalueella, periferiassa vai molemmissa? Perustele vastauksesi.

Opiskelijan omat vastaukset.

3. Kaupunkien ongelmia

Tutki sivun 49 taulukkoa kaupungistumisen haitoista. Mitkä niistä koskevat

- kehittyneiden maiden suurkaupunkeja
- kehitysmaiden kaupunkeja
- Suomen kaupunkeja?

	kehittyneiden maiden suurkaupungit	kehitysmaiden kaupungit	Suomen kaupungit
rakennustilan puute	x	x	
vesipula	osaa	x	
liikenneongelmat	x	x	osaa
ilmansaaste- ja meluongelmat	x	x	x
jätteidenkäsittelyn ongelmat	osaa	x	
suuri luonnonvarojen kulutus	x		x
virkistysalueiden vähäisyys	osaa	x	
työttömyys	osaa	x	x
asunnottomuus	x	x	x
osaamiskapasiteetin ja vallan keskittyminen	x	x	x

Taulukon vastaukset eivät ole ainoita mahdollisia.

4. Tampereen kaupunkirakenne

Tutustu sivujen 54 ja 55 aineistoihin.

- Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet Tampereen kaupunkirakenteen muotoutumiseen? Miten ne ovat vaikuttaneet?

Luontoon liittyvistä tekijöistä erityisesti järvet ovat vaikuttaneet kaupunkirakenteeseen siten, että kaupunki koostuu lähinnä kahdesta viuhkamaisesta osasta. Rakennettu alue jatkuu myös naapurikuntien puolelle. Yhtenäinen asutus ulottuu pisimmälle pääliikenneväylien suunnassa. Teollisuusalueet ovat sijoittuneet lähinnä rautateiden ja kehätien varteen. Aluesuunnittelu on vaikuttanut esimerkiksi Hervannan ja Lentävänniemen lähiöiden syntyyn.

b. Mitä teoreettisten kaupunkirakennemallien piirteitä Tampereen kaupunkirakenteessa voi havaita?

Kehämallin mukaista on vanhojen teollisuusalueiden sijoittuminen aivan liikekeskustan tuntumaan. Vanhat tehtaot ovat kuitenkin lähes kaikki muuttuneet asuin- liike- ja julkisiksi rakennuksiksi.

Sektorimallin mukaisesti teollisuus on sijoittunut ratojen varsille ja osa lähiöistä (vähätuloisten asuinalueista) on sijoittunut samalle sektorille rautateiden ja teollisuusalueiden kanssa.

Moniydinmallin mukaisia ovat kehätien sekä kaupungin ulos- ja sisääntuloväylien läheisyyteen muodostuneet liikekeskustan kanssa kilpailevat kaupan keskittymät.

5. Toimintojen sijoittuminen

Tutki kaaviota toimintojen sijoittumisesta kaupungin keskustassa.

a. Miksi liikekeskustan rakennukset ovat yleensä korkeampia kuin muualla kaupungissa?

Liikekeskustassa maa on kallista ja siksi maa pitää käyttää tehokkaasti. Yksi keino siihen on rakentaa korkeita rakennuksia.

b. Miksi monet ihmiset asuvat kaukana kaupungin keskustasta?

Kaupungin keskustassa maa ja sitä kautta myös asunnot ovat kalliimpia kuin kauempana keskustasta.

c. Mitkä toiminnot hyötyvät eniten keskustasijainnista?

Vähittäiskauppa ja muut palvelut, jotka tarvitsevat menestyäkseen laajan asiakaskunnan.

Keskustassa on mahdollista tavoittaa suuri osa kaupunkilaisista, koska iso osa erityisesti julkisen liikenteen liikennevirroista kulkee keskustan kautta.

6. Maankäytön muutoksia

Oheiset kartat esittävät maankäytön muutosta suomalaisessa taajamassa.

a. Miten alueen maankäyttö on muuttunut 50 vuoden aikana?

Asuntoalueet ovat laajentuneet kauas ruutukaavakeskustan ulkopuolelle. Samalla on rakennettu tiheä tieverkko. Vuonna 1968 keskustan läheisyydessä oli runsaasti peltoja. Sitten niiden paikalle on rakennettu asuntoalueita, puistoja, golfkenttä ja muita liikuntapaikkoja. Keskustan koillispuolelle on syntynyt teollisuusalue, jossa toimii autotehdas. Keskustan pohjoispuolelta on rakennettu kehätie satamaan.

b. Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet muutokseen?

Taajaman väkiluku on kasvanut kuten myös asumisväljyys. Siksi on tarvittu uusia asuntoja.

Autotehdas on tarjonnut työpaikkoja, mikä on lisännyt tulomuuttoa alueelle. Virallisia liikuntapaikkoja on tullut lisää, koska hyötyliikunnan lisäksi halutaan harrastaa liikuntaa muutenkin. Elintason kasvu on tehnyt mahdolliseksi esimerkiksi golfkentän rakentamisen. Talvien lämpeneminen on antanut sysäyksen hiihtoputken rakentamiseen. Kehätie on tarvittu, koska liikennemäärät ovat kasvaneet.

7. Maailmankaupunkien vahvuuksia

Tutki sivun 51 aineistoa maailmankaupunkien vahvuuksista. Arvioi aineiston perusteella, mitkä kolme kaupunkia ovat vahvimpia seuraavilla osa-alueilla:

a. liiketoiminta

New York, Pariisi ja Lontoo

b. inhimillinen pääoma

New York, Lontoo, Los Angeles

c. tiedonvaihto

Pariisi, Singapore, New York

d. kulttuurielämykset

Lontoo, New York, Pariisi

e. poliittinen osallistuminen

Washington D.C., New York, Pariisi

8. Maailman suurimmat kaupungit vuonna 2000 ja nyt

a. Etsi tuore tilasto maailman suurimmista kaupungeista.

Esimerkkinä YK:n vuoden 2016 tilasto maailman suurimmista metropolialueista:

1. Tokio	37,8 miljoonaa
2. Shanghai	34,0 miljoonaa
3. Jakarta	31,7 miljoonaa
4. Soul	25,5 miljoonaa
5. Guangzhou	25,0 miljoonaa
6. Peking	24,9 miljoonaa
7. Karachi	27,5 miljoonaa
8. New York	23,7 miljoonaa
9. Shenzhen	23,3 miljoonaa
10. New Delhi	21,7 miljoonaa
11. México	21,3 miljoonaa
12. São Paulo	21,2 miljoonaa
13. Lagos	21,0 miljoonaa
14. Mumbai	20,7 miljoonaa
15. Osaka	19,3 miljoonaa
16. Moskova	19,0 miljoonaa
16. Wuhan	19,0 miljoonaa
18. Chengdu	18,1 miljoonaa
19. Dhaka	17,2 miljoonaa
20. Chongqing	17,0 miljoonaa

b. Laadi tilaston perusteella teemakartta sopivalla kartta- tai piirto-ohjelmalla. Luokittele kaupungit neljään luokkaan ja sijoita ne kartalle kokoaan vastaavilla symboleilla.

Maailman suurimmat kaupungit (metropolialueet) vuonna 2016

c. Kuvaile muutamalla lauseella kaupunkien sijaintia.

Suurin osa maailman suurimmista kaupungeista sijaitsee Etelä- ja Itä-Aasiassa. Yli puolet kaupungeista sijaitsee rannikolla. Suurin osa kaupungeista sijaitsee kehitysmaissa.

d. Valitse tilastosta kaksi kehitysmaassa ja kaksi rikkaassa maassa sijaitsevaa kaupunkia. Etsi tiedot näiden kaupunkien väkiluvuista vuonna 2000. Kuinka monta prosenttia niiden väkiluvut ovat kasvaneet tällä vuosituhannella?

Esimerkiksi kehitysmaiden kaupungit:

Shanghai: väkiluku vuonna 2000 oli 13,2 miljoonaa. Kasvua vuoteen 2016 oli 86 %.

Karachi: väkiluku vuonna 2000 oli 11,8 miljoonaa. Kasvua vuoteen 2016 oli 45 %.

Esimerkiksi rikkaiden maiden kaupungit:

Tokio väkiluku vuonna 2000 oli 26,4 miljoonaa. Kasvua vuoteen 2016 oli 44 %.

New York väkiluku vuonna 2000 oli 21,2 miljoonaa. Laskua vuoteen 2016 oli 12 %.

(Huom: Vaikka näissäkin tehtävissä on käytetty lähteenä YK:n tilastoja, joiden periaatteessa pitäisi olla vertailukelpoisia eri vuosien välillä, on todennäköistä että osa kaupunkien väkilukujen muutoksista selittyy tilastointitapojen muutoksilla.)

9. Kiinan miljoonakaupunkeja

Kiinassa on laskentatavasta riippuen ainakin 150 miljoonakaupunkia. Kirjan lopussa olevaan Aasian karttaan niistä on merkitty vain pieni osa. Tutki karttaa ja laske, kuinka moni Kiinan miljoonakaupungeista oli sinulle tuttu entuudestaan.

Opiskelijan oma vastaus.